

Symulacja semantyczna jako cecha stylu narodowego¹

ALEKSANDER KIKLEWICZ
(Olsztyn)

<https://doi.org/10.25167/Stylistyka27.2018.5>

Wstęp

Przedmiotem niniejszego artykułu jest nominacja leksykalna jako jeden z wymiarów narodowego stylu zachowań językowych. Stylistyczna charakterystyka działalności językowej stanowi jeden z parametrów uwzględnianych w antropologii kontrastywnej (zob. Kiklewicz 2015c: 12 i n.). Zdaniem S. Gajdy (2012: 42) tożsamość narodowa znajduje wyraz w rejestrze stylów funkcjonalnych i gatunków, kultywowanych przez daną wspólnotę. O stylach narodowych decydują także poszczególne, autochtoniczne cechy zachowań językowych, uwarunkowane czynnikami społeczno-kulturowymi, trybem życia, tradycją, systemem wartości itd. Jedną z takich charakterystyk dotyczy realizacji systemu leksykalnego języka pod względem semantycznym. Parametrem rozstrzygającym o przynależności do jednego lub innego stylu jest to, w jakim stopniu są przestrzegane pojęcia leksykalne, zakodowane w systemie języka. Specyfika procesów derywacji semantycznej (czyli stosowania znaku w znaczeniu niekonwencjonalnym) polega na tym, że mogą one wiązać się ze zjawiskiem falsyfikacji semantycznej (więcej o tym zob.: Kiklewicz 2014: 139), gdy zakodowane w znaku pojęcie w nowym, zmodyfikowanym odniesieniu referencyjnym nie reprezentuje desyg-

---

¹ Artykuł stanowi rozszerzoną wersję referatu wygłoszonego na II Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Mówię więc (kim?) jestem – W poszukiwaniu tożsamości językowej” (Uniwersytet Gdański; 12–13 października 2017).

natów w sposób adekwatny, pozwalający na operowanie nim (pojęciem) jako narzędziem poznawczym. Nominację tego rodzaju należy uznać za aberracyjną. Materiał źródłowy, dotyczący zachowań językowych ludzi zamieszkujących obszar Europy Wschodniej (zwłaszcza Rosji), pozwala na postawienie hipotezy, że tego rodzaju falsyfikacja semantyczna stanowi jeden z elementów stylu tej wspólnoty językowej.

1. Zjawisko symulacji

Współczesny system nominacji oraz funkcjonowanie jednostek nazwowych w różnych sferach ludzkiej działalności, szczególnie w komunikacji publicznej, odczuwa intensywny wpływ postmodernizmu jako dominującego obecnie paradygmatu kultury. Za jedną z charakterystycznych właściwości postmodernizmu uznaje się kategorię symulacji. W określeniu J. Baudrillarda (1988: 166) symulacja polega na generowaniu modeli poznawczych o charakterze hiperrealnym, tzn. nie umotywowanych doznaniem empirycznymi i niezależnych od rzeczywistości. Innymi słowy, mamy do czynienia z operowaniem obrazami, konstruktami, motywami, które rzeczywistość jedynie pozorują, tworząc nadrzeczywistość intencjonalną (jako zespół konstruktów mentalnych). Symulacja w dużym stopniu opiera się na współczesnych technologiach komputerowych, za sprawą których wirtualna rzeczywistość staje się (przynajmniej dla pewnej części społeczeństwa) głównym obiektem doznań.

Z ontologicznego punktu widzenia symulakrum oznacza sposób kreowania bytów, które powstają w procesie działalności znakowej i nie mają żadnej formy reprezentacji poza formą perceptywno-symboliczną (czyli nie mają odniesienia do desygnatów substancjonalnych). Z gnoseologicznego punktu widzenia symulakrum jest rozumiane jako sposób eksterioryzacji doświadczeń transgresyjnych i afektywnych (zob. Możejko 2001: 727; Mirchandani 2005: 94).

Symulacja koresponduje z systemem pojęć współczesnego konstruktywizmu, który traktuje język naturalny jako środowisko kreowania pojęć (zob. Heslot 2001: 89 i n.; Zimmermann 2006: 269). W taki sposób M. Fleischer uważa za możliwe uznanie języka „za coś więcej niż jest – mianowicie środek komunikacji” (2005: 117). W jego książce czytamy: „[...] Konstruowane są lub obowiązują projekty stanów, które sobie życzymy”. Według Fleischera język wytwarza obiekty,

które potem, ponieważ funkcjonują w ramach naszej kognicji, sprawiają wrażenie, że są realne, relewantne lub ważne. Po dokładniejszym spojrzeniu jednak rozpoznać można je jako obiekty wytworzone przez język. Wszystkie obiekty językowe są w tym sensie kognitywnymi konstruktami. [...] Konstrukty te nie funkcjonują jako odzwierciedlenia lub reprezentacje rzeczywistości, lecz jako konstrukty kulturowe (Fleischer 2005: 117).

Paradygmat symulacji wyróżnia się specyficzną konfiguracją semantyki i pragmatyki: zachodzi marginalizacja odniesień semantycznych (szczególnie referencyjnych) znaków i, odwrotnie, spotęgowanie ich aspektu pragmatycznego, perswazyjnego (medialnego – w określeniu T. Skalskiego, zob. 2002: 157 i n.). Model komunikacji językowej według zasady „p r a g m a t y k a b e z s e m a n t y k i” (zob. Kiklewicz 2012: 63 i n.), która zwłaszcza obowiązuje w polityce², marketingu czy dziennikarstwie, oznacza przywiązanie wagi głównie do wymiaru sprawczego działalności językowej, postawienie akcentu na skuteczność oddziaływania werbalnego oraz utrzymanie konsensusu w grupie społecznej. Symulakrum wobec tego nie jest zupełnie autonomicznym, wyrwanym z jakiegokolwiek kontekstu zjawiskiem – jest uwarunkowane środowiskiem działalności osób i grup społecznych: z jednej strony, bazuje na pewnych predyspozycjach, przesłankach; z drugiej strony, zakłada pewne konsekwencje, następstwa, „perlokucje” (w terminologii austinowskiej teorii aktów mowy).

Cechy postmodernizmu w różnych sytuacjach kulturowych są wspierane przez dodatkowe czynniki. W Stanach Zjednoczonych i Europie Zachodniej jest to kontekst kultury postindustrialnej (inaczej – kultury dobrobytu), charakterystycznej dla środowisk zewnątrzsterowanych, o których pisze D. Riesman (2011: 49 i n.). Zgodnie z jego teorią współczesne społeczności zewnątrzsterowane (ang. *other-directed*) preferują relacje horyzontalne, przede wszystkim w grupach rówieśniczych, dystansują się wobec odgórnie ustalonych, tradycyjnych wzorców zachowań, ulegają manipulacjom mediów masowych, zwłaszcza elektronicznych. Według Riesmana dla ludzi zewnątrzsterowanych charakterystyczna jest „wyjątkowa wrażliwość na działania i pragnienia innych”, co można określić jako pragmacentryzm.

Inny czynnik ma charakter etniczno-kulturowy. Wspomiane wyżej konstrukty kulturowe stanowią wyznaczniki tożsamości członków określonej wspólnoty, a ponieważ mają one charakter językowy (tak ze względu na manifestację, jak i ze względu na motywację), określają także tożsamość językową. Szczególny

---

² Na przykład K. Ożóg (2008: 20) określa współczesny język polityczny jako język populistyczny.

charakter ma pod tym względem sytuacja kulturowa Europy Wschodniej, zwłaszcza Rosji. Tu powstała specyficzna symbioza kilku czynników, takich jak postmodernizm, postkomunizm, postkolonializm i kapitalizm oligarchiczny (który w latach 2000–2012 uległ transformacji w kapitalizm państwowo-klanowy, zob. Ilnicki 2012).

Postkomunizm nawiązuje do wciąż żywej tradycji nowomowy totalitaryzmu, a więc retoryki manipulacji, pierwszeństwa propagandy i państwowej kontroli mediów masowych, zwłaszcza telewizji (więcej o tym zob.: Kiklewicz 2015b: 196). Postkolonializm oznacza frustracje³ spowodowane upadkiem imperium, jakim był ZSRR, i jednocześnie próby przywrócenia poprzedniego stanu rzeczy, m.in. poprzez jego symulacje, odtworzenie symboli imperialnych, manifestujących masową tęsknotę za stalinizmem (por. pomnik Stalina postawiony w Lipiecku w 2015 roku czy historyczno-kulturalny zespół „Linia Stalina” koło Mińska na Białorusi)⁴.

Kapitalizm oligarchiczny oraz kapitalizm państwowo-klanowy znajduje wyraz w takich zjawiskach, jak dominująca rola biurokracji, wpływ najwyższego kierownictwa na procesy zachodzące w społeczeństwie, fikcyjny charakter wielu powstałych instytucji, monopol związanej z prezydentem kraju grupy biznesowej⁵ (zob. Ilnicki 2012: 572 i n.). W rosyjskim społeczeństwie tkwi głębokie poczucie niesprawiedliwości w zakresie podziału dóbr materialnych (Siergiejewa 2004: 250), frustracje z powodu poziomu korupcji (por. akcję Aleksego Nawalnego „On Wam nie Dimon”). Duża część społeczeństwa uznaje siebie za życiowo przegranych, więc zjawisko „luzer-

³ W związku z tym można przywołać pojęcie *postkolonialna trauma*, o którym piszą W. Winokurow i M. Woroncowa (2017: 149).

⁴ Ekspert renomowanego londyńskiego think tanku RUSI Jonathan Eyal na łamach „Polityki” w związku z tym pisze: „[...] Rosja nigdy nie pogodziła się z pozimnowojennym status quo w Europie. Oczywiście nie znaczy to, że chce użyć siły militarnej, by ten stan rzeczy zmienić, ale oznacza to, że będzie robiła wszystko, używając innych metod, by wykreować tyle podziałów, tyle problemów w Europie, by pokazać wszystkim, że ten stan jest przejściowy. Polityka Rosji pod tym względem przypomina Republikę Weimarską w latach 20. XX w., czyli: akceptujemy status quo, ale przy okazji robimy wszystko, co możliwe, by jeśli tylko nadarzy się okazja, ten stan zmienić” (cytat pochodzi z „Polityki” 2017, nr 41).

⁵ Na stronie internetowej Radia Swoboda (<https://www.svoboda.org/a/28752592.html>) możemy przeczytać, że 23 września 2017 roku w Moskwie policja zatrzymała kilkadziesiąt osób biorących udział w niedozwolonej przez władze akcji „Antykapitalizm”. Jeden z internautów skomentował tę informację w taki sposób: „Когда-то Путин, Шойгу и т.п., будучи членами КПСС, тоже были против капитализма. Времена изменились... [Swego czasu Putin, Szojgu i in. jako członkowie KPZR także byli przeciw kapitalizmowi. Czasy się zmieniły...]”.

stwa” (ros. *лузерство*) stało się znakiem czasów (zob. Krasnych 2012: 20; Lassen 2009a, 2009b). Reakcją na zastany stan rzeczy jest uciekanie się w świat zastępczych symboli (jako symulaków), uleganie mitologii mediów, jak również skłonność do refleksji etycznych, tzw. „cierpienia dyskursywnego”, o którym pisze E. Lassen (2009b: 148).

2. Symulacja, pozorantwo, manipulacja

Kultywacji paradygmatu symulacji w Europie Wschodniej sprzyja też fakt, że skłonność do falsyfikacji, jak wydaje się, stanowi jeden z elementów rosyjskiej tożsamości kulturowej. W literaturze antropologicznej i lingwokulturologicznej (Andrejew 2015; Lichaczow 2014: 24 i n.; Siergiejewa 2004; Stiernin 2004: 42 i n.; Zalizniak, Lewontina, Szmielow 2005 i in.) można spotkać różne opisy cech charakterystycznych rosyjskiego typu kulturowego. Najczęściej badacze wymieniają cechy pozytywne: Rosjanie, w ich opinii, są przyjaźni, hojni, ufni, miłośni, patriotyczni, otwarci, szczerzy, komunikatywni, pracowici, odważni, tolerancyjni w stosunku do obcych itd. D. Lichaczow np. pisze o charakterystycznej dla Rosji „demokracji bytowej”: „Ziemiańskie, zwłaszcza ich dzieci, często przyjaźnili się ze służbą” (2014: 477). Nawet rosyjską filozofię Lichaczow uważa za bardziej wartościową – w porównaniu z filozofią zachodnią; jest ona

очень конкретна, чуждается абстрактной мысли и направлена прежде всего на познание мира, а не на гносеологические проблемы. Познание же мира как целого связано прежде с художественным его осмыслением. [...] В России познание мира большего всего стремилось увидеть его единство, цельность, увидеть, ощутить, эмоционально передать другим это свое ощущение (Lichaczow 2014: 467 i n.; wyróż. – A.K.) [bardzo konkretna, unika spekulacji i przede wszystkim ukierunkowana na poznanie świata, a nie na problemy gnoсеologiczne. Poznanie świata jako całości wymaga jego interpretacji artystycznej. W Rosji poznanie świata w największym stopniu dążyło do uchwycenia jego jedności, całościowości i przekazania innym tego rozumienia]⁶.

---

⁶ Zupełnie inaczej przedstawiał to np. P. J. Czaadajew, autor słynnych *Listów filozoficznych*: „В наших головах нет решительно ничего общего, все там обособлено и все там шатко и неполно. Я нахожу даже, что в нашем взгляде есть что-то до странности неопределенное, холодное, неуверенное, напоминающее отличие народов, стоящих на самых низших ступенях социальной лестницы. [...] В лучших головах наших есть нечто еще худшее, чем легковесность. Лучшие идеи, лишенные связи и последовательности, как бесплодные заблуждения парализуются в нашем мозгу. [W najlepszych naszych głowach nie zdecydowano nic ogólnego, wszystko jest tam odosobnione, płynne i niepełne. Uważam nawet, że w naszym spojrzeniu na rzeczywistość jest coś tak nieokreślonego, chłodnego, niepewnego, co

O wiele rzadziej badacze wymieniają negatywne cechy rosyjskiego charakteru narodowego: pesymizm, fatalizm, pijaństwo, niedbalstwo, niepunktualność. Lichaczow zwraca uwagę na kolejną cechę:

Наши представления об истории и о прошлом – это по большей части мифы. Один из мифов – „потемкинские деревни”. А князь Потемкин населил Новороссию и строил Одессу, Николаев и многие другие города как раз там, где он якобы строил свои „деревни”. Тем не менее истина в этом мифе о „потемкинских деревнях” была: в России очень любили строить для „начальственного ока” (2014: 475) [Nasze przekonania o historii i przeszłości to przeważnie mity. Jeden z takich mitów to „wioski potiomkinowskie”. Książę Potiomkin zasiedlił Noworosję, budował Odessę, Nikolajew i inne miasta właśnie tam, gdzie rzekomo budował swoje „wsie”. Jednak w tym micie o „wioskach potiomkinowskich” tkwiła też prawda: w Rosji zawsze lubili schlebiać zwierzchnikom].

Chodzi o fenomen, który w języku rosyjskim jest określany jako *показуха* ‘pokazówka, pozorowanie, pozorantwo, udawanie, symulacja’. Lichaczow pisze o nim w sposób powściągliwy – używając czasownika w czasie przeszłym: „w Rosji lubili”. Materiał źródłowy jednak wykazuje, że zjawisko to jest wciąż żywe. Za jeden z przykładów mogą posłużyć popularne w latach 70. XX wieku opowiadania i filmy Wasilija Szukszina, w których bohaterowie wyróżniają się szczególnym typem zachowań fikcyjnych. Bohater opowiadania (a także filmu) pt. „Jest taki chłopak” Paszka Kołokolnikow pracuje jako kierowca, ale jak gdyby żyje w „nadrzeczywistości” Baudrillarda: udaje, że zna języki obce (bełkocząc niby po francusku), że jest intelektualistą i czyta „Kapitał” Marksa, że reprezentuje elitarną kulturę miasta i zna się na „manierach”.

Inny charakterystyczny bohater Szukszina występuje w opowiadaniu *Обciąż* (*Срезан*): jest to pracownik tartaku Gleb Kapustin, uważany za miejscowego intelektualistę. Poprzez stosowanie błędnej, ale natarczywej argumentacji, różnego rodzaju spekulacji udaje on posiadacza ogromnej wiedzy, i to we wszystkich dziedzinach. Misja Kapustina na wsi polega na tym, aby upokarzać przybyszy z miasta, przekonywać o intelektualnej i kulturowej wyższości ludzi mieszkających na wsi.

Na liście tekstów literatury artystycznej, w których ukazuje się zjawisko rosyjskiego pozorantwa, można zamieścić następujące utwory: *Listy filozoficzne* Piotra Czaadajewa; *Rzeczy minionie i rozmyślenia* (szczególnie rozdział XXX

---

przypomina narody będące na najniższych szczeblach drabiny społecznej. W najlepszych naszych głowach jest coś gorszego od łatwowierności. Najlepsze idee bez związku i konsekwencji, podobnie jak bezpłodne błędzenia, są sparaliżowane w naszym mózgu]” (2017).

tomu pierwszego) Aleksandra Hercena; *Krąg pierwszy* (rozdział „Uśmiech Buddy”) Aleksandra Sołżenicyna; *Omonra* Wiktora Pelewina; *Bajka o trójce braci Strugackich*; *Wyzwoliciele* Wiktora Suworowa; *List do genseka* Michaiła Zadornowa i in. E. Mazur-Matusiewicz (2013: 16) pisze o utopijnym projekcie Sankt Petersburga: sama nazwa, jej zdaniem, jest symulakrum (ani „sankt”, ani „burg”):

В Петербурге [...] видимо то, чего нет. Видима [...] западноевропейская архитектура, а нет в нем именно того, что эта архитектура выражает, то есть самого европейского города [W Petersburgu widoczne jest to, czego nie ma. Widoczna jest zachodnioeuropejska architektura, ale nie ma w nim właśnie tego, co ta architektura wyraża, to znaczy europejskiego miasta] (Mazur-Matusiewicz 2013: 16).

Na stronie internetowej <http://lurkmore.to> możemy przeczytać, że *показуха* stanowi jedną z najbardziej rozpoznawalnych cech rzeczywistości rosyjskiej. Obejmuje ona przemysł, rolnictwo, politykę, edukację itd. Oto jeden z wielu dowcipów na ten temat:

- (1) Prezes kołchozu zwołuje zebranie dojarek i mówi do nich:
- Nasz kołchoz produkuje 2000 litrów mleka co miesiąc. To niezły wskaźnik, ale wymagają od nas więcej. Czy możemy produkować 2500 litrów?
  - Oczywiście możemy – mówią dojarki.
  - Dobrze, a czy możemy wydawać 3000 litrów?
  - Możemy, jeśli się bardzo postaramy.
  - A 3500?
  - Nie, bo to już będzie sama woda.

Pozoranctwo jako cecha komunikacji publicznej w Rosji jest także tematem popularnych demotywatorów, np. (<http://demotivation.me/lk2qgus9xgrzpic.html>):

Ogólne nastawienie na symulację, falsyfikację znajduje wyraz we współczesnych rosyjskich mediach (zwłaszcza w telewizji i internecie): zniekształcenie informacji ma tu charakter regularny i świadczy o degradacji dziennikarstwa (zob. Kiklewicz 2015a; 2015b: 781 i n.; Genis 2017; zob. też: <http://www.svoboda.org/media/photogallery/25411127.html>). Masowy charakter ma przekłamywanie faktów za pomocą obrazów wizualnych: są np. pokazywane szokujące sceny przemocy z udziałem sił zbrojnych Ukrainy, choć zdjęcia te pochodzą z wcześniej wyemitowanych programów na temat konfliktów w innych, czasem odległych regionach świata. Symulacja polega też na wykorzystaniu pseudozdarzeń i pseudoekspertów. Tak więc śledztwo dziennikarzy Radia Swoboda wykazało, że cytowany w mediach rosyjskich, współczujący Rosji prof. Lorenz Haag z niemieckiego Instytutu Innowacji Ekonomicznych w Chemnitz, blisko Lipska, w rzeczywistości nie istnieje (podobnie jak nie istnieje wspomniany niemiecki Instytut).

Fikcjonalność rosyjskich dyskursów publicznych znajduje swój wyraz w tym, że stosowany w nich system nominacji niezupełnie jest przekładalny na inne języki: w wielu przypadkach wymagane jest ujęcie w cudzysłów jako sposób zasygnalizowania zawartego w oryginale przesunięcia semantycznego: „Oni tak mówią – my tak nie powiemy”. Stosując cudzysłów, polscy dziennikarze prasowi odwołują się do rosyjskiej opinii publicznej, dając do zrozumienia, że rosyjski obraz zdarzeń jest daleki od prawdopodobieństwa (więcej o tym: Kiklewicz 2009). Za przykład mogą posłużyć fragmenty opublikowanych na łamach „Tygodnika Powszechnego” (17 i 24 VIII 2008) artykułów Anny Łabuszewskiej *Czy Gdańsk leży dziś na Kaukazie* oraz *Sezon na jastrzębie*:

- (2) Narzędziem obrony rosyjskich interesów na Kaukazie jest armia, która „w celach humanitarnych” bombarduje Gruzję mimo apeli strony gruzińskiej o zawieszenie broni i negocjacje.
- (3) Gruzja dopuściła się agresji na terytorium chronione przez „siły rozjemcze” (tj. rosyjskie).
- (4) Miedwiediew pojawił się na scenie 12 sierpnia, by rzucić hasło wstrzymania działań bojowych (przepraszam: „operacji pokojowej”).

We wszystkich przytoczonych zdaniach mamy do czynienia z mową pozornie niezależną: za każdym ujęciem w cudzysłów kryje się odniesienie do rosyjskiego punktu widzenia na sprawy polityczne. Na przykład za „operacją pokojową” oraz „rozjemczą akcją humanitarną” w rzeczywistości kryje się rosyjska agresja w Gruzji w 2008 roku.

3. Symulacja w dyskursach akademickich

Symulacja jako element tożsamości kulturowej Rosjan przejawia się wspólnie także w dyskursach akademickich. Za przykład może posłużyć często spotykane we wschodnioeuropejskim obszarze kulturowym zjawisko, jakim jest

(5) zaoczna konferencja naukowa (ros. заочная научная конференция)

Wyraz *konferencja* oznacza w języku rosyjskim mniej więcej to samo, co w innych językach europejskich: ‘zebranie grupy specjalistów w celu omówienia problemów z określonej dziedziny’. Aby konferencja się odbyła, jak to wynika, z definicji, jej uczestnicy powinni się zebrać i wspólnie obradować. Ze zdroworozsądkowego i semantycznego punktu widzenia wyraz *konferencja* wyklucza wyraz *zaoczna*. Owszem, współczesne technologie pozwalają na komunikację na odległość, np. za pośrednictwem usługi internetowej Skype, ale jednak tylko części osób. *Konferencja zaoczna* w rosyjskim rozumieniu tego wyrażenia nie wymaga nawet takiej formy udziału (online) – wystarczy, że zostanie zgłoszony temat referatu, a później – opublikowany krótki tekst pokonferencyjny. Takie krótkie (jedno-, dwustronicowe) teksty pokonferencyjne kiedyś traktowano jako „tezy” („тезисы”), natomiast dziś są one uznawane za „artykuły” („статьи”).

Aby wspierać tę formę „działalności naukowej”, są zakładane specjalne firmy. Na przykład rosyjskie wydawnictwo „Problemy nauki” na swojej stronie internetowej (<http://scientific-conference.ru/?gclid=CNT-nt3Pm9ICFSwz0wodOccCuA>) zachęca do udziału w organizowanych przez siebie (tzn. przez wydawnictwo!) konferencjach, które odbywają się – uwaga! – co miesiąc. Zgłoszenie do udziału polega na przesłaniu „artykułu” do publikacji, z tym że koszt publikacji wynosi 180 rubli za jedną stronę. Świadectwem udziału w „konferencji” jest wysyłany przez wydawnictwo certyfikat.

Certyfikat, jak możemy przeczytać, potwierdza udział dwóch naukowców z Uzbekistanu w „międzynarodowej naukowo-praktycznej konferencji” – jednak bez ujawnienia faktu, że chodzi o udział zaoczny. Ponadto potwierdza się fakt opublikowania artykułu (*статья*) pt. *Растворимость компонентов в четверной системе...*, choć nie podaje się danych bibliograficznych. Na stronie internetowej rosyjskiej bazy e-library.ru (https://elibrary.ru/download/elibrary_27115208_31753976.pdf) rzeczywiście można znaleźć taki (opublikowany w czasopiśmie „Современные инновации”) tekst, który jest kwalifikowany jako „artykuł w czasopiśmie – artykuł naukowy”.

ИНФОРМАЦИЯ О ПУБЛИКАЦИИ

РАСТВОРИМОСТЬ КОМПОНЕНТОВ В ЧЕТВЕРНОЙ СИСТЕМЕ 2Na^+ , $\text{Ca}^{2+} // 2\text{Cl}^-$, $2\text{ClO}_3^- \cdot \text{H}_2\text{O}$ ПРИ 20, 50, 75 И 100°C

ХАМДАМОВА ШОХИДА ШЕРЗОДОВНА¹, ТУХТАЕВ САЙДИАХРОЛ¹

¹Институт общей и неорганической химии академии наук Республики Узбекистан

Тип: статья в журнале - научная статья   Язык: русский

Номер: 10 (12)   Год: 2016   Страницы: 10-11

ЖУРНАЛ:

СОВРЕМЕННЫЕ ИННОВАЦИИ
Издательство: Олимп (Иваново)
ISSN: 2412-8244

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА:

ДЕФОЛИАНТ, ВЗАИМНАЯ СИСТЕМА, КОМПОНЕНТ, ДИАГРАММА РАСТВОРИМОСТИ, ПОЛЕ КРИСТАЛЛИЗАЦИИ, DEFOLIANT, MUTUAL SYSTEM, COMPONENT, DIAGRAM OF SOLUBILITY, THE FIELD OF CRYSTALLIZATION

АННОТАЦИЯ:

Актуальность темы обусловлена необходимостью более полного физико-химического изучения и обоснования процесса получения дефолиантов сельскохозяйственных культур. Изучена растворимость четверной взаимной системы изотермическим методом при 20, 50, 75 и 100°C. На основе полученных данных построены изотермические диаграммы растворимости системы для вышеуказанных температур.

Rzekomy „artykuł”, jak okazuje się, zajmuje zaledwie jedną stronę, więc – zgodnie z obowiązującymi standardami – nie jest artykułem, podobnie jak „czasopismo”, które publikuje podobne fiszki, nie jest czasopismem naukowym.

5 października 2017 roku na moją skrzynkę pocztową przyszła informacja nadana przez Sankt-Petersburskie Centrum Analizy Systemowej (Санкт-Петербургский центр системного анализа). Informacja zachęcała do udziału w międzynarodowej konferencji naukowo-praktycznej pt. „Innowacyjna nauka jako podstawa rozwoju współczesnego państwa”, która przewidywała udział zaoczny oraz publikację referatów. Zasluguje na uwagę (i jednocześnie budzi zaskoczenie), że organizatorzy „konferencji” nie ograniczają liczby artykułów, które może zgłosić jeden autor. Artykuł minimalnie może obejmować sześć stron – wówczas koszt publikacji wynosi 2000 rubli, czyli ok. 125 zł. Organizatorzy deklarują, że będą rubrykować wszystkie teksty zgodnie z dziedziną nauki, a liczba takich, zaproponowanych przez organizatorów dziedzin wynosi... 38. A więc konferencja będzie skupiać specjalistów w tak różnych dziedzinach, jak geologia, architektura, turystyka, filologia, budowa okrętów, przemysł rybny itd. Poza tym trudno zrozumieć, w jaki sposób „zaoczna konferencja” może mieć charakter naukowo-praktyczny, czyli na czym polega właśnie ten drugi, praktyczny składnik przedsięwzięcia⁷.

Za inny przykład może posłużyć funkcjonowanie w rosyjskim środowisku kulturowym nazwy *uniwersytet* (ros. *университет*). Z jednej strony, w tym zakresie zachodzi swego rodzaju megalomania: oficjalne nazwy rosyjskich uniwersytetów stanowią wieloskładnikowe, rozległe konstrukcje językowe. Nazwa *Уральский федеральный университет имени Б.Н. Ельцина* brzmiałaby naturalnie. Jednak oficjalna nazwa tej uczelni jest inna – składa się aż z 18 słów: *Федеральное государственное автономное образовательное учреждение высшего профессионального образования Уральский федеральный университет имени первого Президента России Б.Н. Ельцина*. Dwukrotnie powtarza się tu przymiotnik *федеральный*, natomiast wyrazu *образовательное*

---

⁷ Gdy w październiku 2016 roku brałem udział w konferencji „Język i literatura rosyjska w obszarze kultury tureckiej: współczesne koncepcje i technologie” na Federalnym (Priwołżskim) Uniwersytecie Państwowym w Kazaniu, poproszono mnie o przewodniczenie na posiedzeniu sekcyjnym. Przygotowując się do posiedzenia, otworzyłem program konferencji i z zaskoczeniem stwierdziłem, że liczba referatów znacznie przekracza przewidywany czas posiedzenia. Zwróciłem się więc do organizatorów z zapytaniem, jak mam prowadzić obrady. Powiedziano mi, że większość referatów ma charakter fikcyjny: ich autorzy zgłosili się bez zamiaru udziału w konferencji. W tej sytuacji trudno mi było ukryć swoje zaskoczenie, na co pani organizator konferencji powiedziała: – Здесь же Россия... [Przecież to Rosja...]. Zabrzmiło fatalistycznie, ale uczciwie.

i образование pochodzą z jednego gniazda słowotwórczego. Wątpliwa jest celowość użycia przymiotnika *профессионального*, a przede wszystkim zaskakuje ciężkawy, poczwarny, dysfunkcyjny charakter całej konstrukcji, która w myśl rosyjskich urzędników powinna chyba sugerować dużą wagę instytucji, jaką jest uczelnia wyższa. Prawdziwym monstrum językowym wydaje się też abrewiatura: ФГАОУВПОУФУ.

Z drugiej strony, termin *uniwersytet* jest notorycznie nadużywany. W latach 90. XX wieku i pierwszej dekadzie XXI wieku w krajach byłego ZSRR masowo zaczęły pojawiać się „uniwersytety” i „akademie”. W taki, administracyjny i formalny sposób szkołom wyższym nadawano bardziej prestiżowy status. Tak więc w 2006 roku na Białorusi powstał Poleski Uniwersytet Państwowy. W 2006 roku na czterech wydziałach tej uczelni: ekonomicznym, bankowości, organizacji zdrowego trybu życia oraz biotechnologicznym, studiowało ok. 4000 osób, w tym 75% w trybie zaocznym. Na oficjalnej witrynie Uniwersytetu <http://www.polessu.by/> nie można znaleźć informacji na temat uprawnień, które posiadałaby ta uczelnia w zakresie nadawania stopni naukowych. Kondycja uczelni, zarówno pod względem dydaktycznym, jak i naukowym, jak widać, jest zbyt słaba, żeby uczelnia ta – z punktu widzenia europejskich standardów – zasługiwała na status uniwersytetu bezprzymiotnikowego.

4. Transfuzja terminów lingwistycznych

Symulacja dotyczy także sfery stosowania terminologii naukowej, szczególnie w naukach społecznych i humanistycznych. W Europie Wschodniej, a także Azji Środkowej rozpowszechniła się specyficzna wersja lingwistyki kognitywnej, oparta na pracach takich badaczy jak W.A. Masłowa czy W.I. Karasik. Masłowa jest np. autorką często cytowanej w Rosji, na Białorusi czy w krajach Azji Środkowej monografii pt. *Lingwistyka kognitywna* (2004), która w znikomym stopniu nawiązuje do powstałej w USA i Europie Zachodniej tradycji kognitywizmu: z 171 pozycji na liście bibliograficznej tylko 7 to publikacje w językach obcych. Problem lingwistyki kognitywnej Masłowa widzi w analizie konceptów jako form reprezentacji rzeczywistości ukształtowanych za pośrednictwem języka (Masłowa 2004: 12). Eksplikacja konceptów, zgodnie z jej propozycją, polega na analizie różnorodnych tekstów piśmiennictwa i folkloru, pochodzących z różnych stylów i różnych epok. Na przykład pisząc o wolności (ros. *свобода*) jako o koncepcie kultury rosyjskiej, Masłowa sięga do takich

źródeł jak: definicje w słownikach opisowych; kolokacje w konstrukcjach frazeologicznych; sentencje na temat wolności zawarte w tekstach artystycznych (z XIX i XX wieku, czyli powstałych na przestrzeni 200 lat), a także tekstach politycznych, publicystycznych i in. Jednak nie ulega wątpliwości, że tak różnorodna baza empiryczna nie może gwarantować jakichś spójnych, sensownych wniosków, co zresztą potwierdza zupełnie niefortunna, zaproponowana przez Masłową definicja konceptu „wolność”:

необузданность, подобная стихийным бедствиям; бескрайнее пространство; опьяняющая свобода действий; а также – нечто возвышенное, Божественное, ибо она дарована Богом [to, co jest nieopanowane, przypomina klęskę żywiołową; bezgraniczna przestrzeń; ekscytująca wolność uczynków; a także coś wysokiego, Boskiego, ponieważ jest ona dana przez Boga] (Masłowa 2004: 167).

Po pierwsze, zawarte w tym opisie deskryptory mają nietransparentny, figurywny, rozmyty charakter, są (jako narzędzia analizy semantycznej) mało transparentne. Jak np. – w odniesieniu do wolności – można zrozumieć deskryptor [bezgraniczna przestrzeń]? Prawdopodobnie autorka miała na myśli, że wolność kojarzy się Rosjanom z bezgraniczną przestrzenią, ale przestrzeń to pojęcie fizyczne, podczas gdy wolność jest pojęciem społecznym i poniekąd psychologicznym. Tak czy owak definicja nie może być oparta jedynie na skojarzeniach. Gdy np. czytamy rosyjskie zdanie:

(6) Несмотря на неопровержимые улики, присяжные испугались ответственности и не смогли лишить человека свободы („Московский комсомолец”; 30 VII 2004) [Mimo niezbitych dowodów przysięgli nie zechcieli odebrać człowiekowi wolności].

jest wątpliwe, że jego interpretacja semantyczna wymaga uwzględnienia elementu skojarzeniowego [bezgraniczna przestrzeń].

Po drugie, powyższa definicja nie obejmuje wszystkich rozważanych przez autorkę interpretacji wolności, a tym bardziej wszystkich poświadczonych w tekstach rosyjskich, wobec tego pozostaje niejasne, na jakich kryteriach opiera się Masłowa, preferując jedne deskryptory i lekceważąc inne.

Po trzecie, analiza konceptu w żaden sposób nie nawiązuje do bezpośrednich (psychologicznych lub socjologicznych) badań światopoglądów Rosjan. Autorka więc uprawia „lingwistykę kognitywną” bez odwołania się do kognitywizmu, bez udowodnienia psychologicznej relewancji konstruowanych przez siebie pojęć. Bardziej zasadne byłoby zakwalifikowanie analizy konceptów w odniesieniu do etnolingwistyki, a być może także do imagologii.

To, co w monografii 2004 roku Masłowa kwalifikuje jako lingwistykę kognitywną, w monografii 1997 roku jest kwalifikowane inaczej – jako lingwokulturologię. W ten sposób stawia się znak równości między pojęciami, które mają wręcz diametralny charakter: kognitywizm skupia się na procesach przetworzenia informacji w odosobnionych umysłach, podczas gdy kulturologia bada zjawiska ogólne, wspólnotowe, innymi słowy – fakty społeczne, które istnieją, niezależnie od faktu, czy ktokolwiek w danym momencie je stosuje. Kultura, zgodnie z jej funkcjonalnym rozumieniem, stanowi system instytucji społecznych, winnych zaspokajać występujące w społeczeństwie potrzeby, i zupełnie nie przystaje do pojęcia kognicji. Na pewne usprawiedliwienie Masłowej należy stwierdzić, że błędne ujęcie lingwokulturologii (w tym etnolingwistyki) jako nurtu badań w obrębie kognitywizmu jest charakterystyczne dla wielu formacji badawczych, także w Polsce – stanowi to przedmiot analizy krytycznej w artykule: Kiklewicz, Wilczewski 2011.

J.S. Stiepanow, jeden z czołowych przedstawicieli rosyjskiej konceptologii, z jednej strony, zdefiniował koncept jako fragment (ros. *czyrmok*) kultury w ś w i a d o m o ś c i c z ł o w i e k a (2001: 43). Z drugiej zaś strony, w swojej ostatniej książce (Stiepanow 2007: 89 i n.) pisał np. „o jednym polsko-rosyjskim koncepcie”, mając na uwadze wiersz Jarosława Iwazskiewicza „Do Rosji”. W związku z tym badacz rozważał o Iwazskiewiczu, o swoim polskim koledze Janie Wawrzyńczyku, z którym razem studiował na uniwersytecie, o swojej nieopublikowanej sztuce, w której jedną z postaci jest Wacław Niżyński, o innych, związanych z Polską i polsnością wątkach. W tym przypadku także zachodzi sprzeczność: taki, zupełnie indywidualny, okazjonalny fragment osobistego obrazu świata w żaden sposób nie koresponduje z programem badawczym, który ma na celu stworzenie „słownika kultury rosyjskiej” (tytuł monografii Stiepanowa), wszak kultura bazuje na konceptach kolektywnych, konwencjonalnych, społecznie relewantnych. Wymóg ten jest jednak przez rosyjskich „lingwistów kognitywnych” masowo ignorowany: większość (podobnie jak wspomniana już Masłowa) traktuje koncept w sposób *f e n o - m e n o l o g i c z n y i k o m p i l a c y j n y* – jako zespół wyekscerpowanej z różnorodnych źródeł informacji na temat określonego fragmentu rzeczywistości. Nikt nie zastanawia się, czy i w jakim stopniu są one rzeczywiście przetwarzane w umyśle człowieka, czy znajdują realizację w procesach ludzkiej działalności, i to nie tylko werbalnej. Brak takich odniesień daje podstawę do twierdzenia (nawiązuję tu do publikacji: Mieczkowskaja 2010: 29), że koncepty (w tej

postaci, w jakiej są one opisywane w rosyjskich publikacjach lingwologicznych) stanowią wykreowane konstrukty, fantomy semantyczne. Fantomem jest całe środowisko „kognitywistyczne”, reprezentowane przez ludzi, którzy z kognitologią nie mają nic wspólnego. Na stronie internetowej Wikipedii można np. przeczytać, że prof. L.G. Babenko z Jekaterynburga (którą osobiście znam) jest członkinią Prezydium Rosyjskiej Asocjacji Językoznawców Kognitywistów. Owszem, jest ona znaną i zasłużoną cenioną ekspertką w zakresie leksykologii i leksykografii rosyjskiej, ale nie ma publikacji o problematyce *stricte* kognitywistycznej.

Omówione tu i podobne przykłady niefortunnej, dysfunkcyjnej nominacji leksykalnej można zinterpretować w świetle kategorii *t r a n s f u z j i*. Pojęcie to zostało zdefiniowane przez M. Kuczyńskiego jako „przelanie zawartości koncepcyjnej z jednego zagnieżdżenia asocjacyjnego [w świadomości użytkownika języka. – A.K.] do drugiego” (2004: 171 i n.). Transfuzja semantyczna oznacza zastosowanie niewłaściwych, pojęciowo niereprezentacyjnych środków w celu osiągnięcia pozytywnego efektu oddziaływania na partnera komunikacyjnego lub środowisko. Kuczyński rozpatruje to zjawisko w obszarze dziennikarstwa i polityki, ale, jak widać, nominacja aberracyjna zachodzi także w dyskursach nauk humanistycznych. *Zaoczna konferencja* nie jest konferencją; jednostronicowy *artykuł pokonferencyjny* nie jest artykułem; *uniwersytet* bez uprawnień do nadawania stopni, kształcący 75% osób w trybie zaocznym, nie jest uniwersytetem; *koncept* bez odniesienia do mentalnych stanów i procesów w umyśle nie jest konceptem. Za każdym razem jednak sięga się po takie środki symboliczne, gdyż dysponują one znacznym potencjałem aksjologicznym i pozwalają na spekulacje.

Symulacja semantyczna stanowi przypadek błęduróżnicowania, który, jak pisze K. Szymanek, „popelniamy wtedy, gdy polega się na jakimś narzucającym się podobieństwie bez podjęcia jakiegokolwiek próby systematycznego wyliczenia i oceny cech mających być podstawą analogii” (2008: 82). Innymi słowy, chodzi o *aproxymację* jako zasadę, według której podmiot językowy czuje się uprawomocniony do nieprecyzyjnej, przybliżonej, a nawet dowolnej, subiektywnej kategoryzacji obiektów⁸.

---

⁸ Zachowania tego rodzaju są także kwalifikowane jako infantyizm semantyczny (Kiklewicz 2015b: 763 i n.). W psycholingwistyce jest znane pokrewne zjawisko – hipergeneralizacja (zob. Clark 1977), polegająca na tym, że dziecko używa nazwy określonego gatunku w znaczeniu szerokim, rodzajowym, np. *pies* w znaczeniu ‘zwierzę (w ogóle)’ (dziecko mówi: „Wcześniej myślałem, że pomarańcze i mandarynki to to samo”).

Aberracyjna nominacja leksykalna ma bardzo ważny aspekt intencjonalny: w ten sposób dąży się do zgodności z obowiązującą koniunkturą, formalnie (np. poprzez stosowanie „nowoczesnej” terminologii) zaznacza swoją obecność w środowisku, nawiązuje się do dominujących trendów europejskich i światowych. Mamy do czynienia ze snobizmem, pozorantwem, naśladownictwem, a snobizm językowy, jak wiadomo, polega na „chęci bycia kimś ważniejszym niż (się) jest” (Handke 2008: 266)⁹. Za przykład może posłużyć fragment z opowiadania Michaiła Zadornowa:

- (7) Я жил в городе Нижневартовске в шестизвездочном отеле. Во всем мире пяти..., а в Нижневартовске – шести... И это у них еще не было электричества!.. А если бы было электричество, то у этого отеля было бы 65 звезд минимум!” (<https://www.youtube.com/watch?v=O0kwIQPfHM8&t=3462s>)
[Mieszkałem w mieście Niżniewartowsk w hotelu sześciogwiazdkowym. W całym świecie – pięć..., a w Niżniewartowsku – sześć... I to oni nie mieli prądu!.. A gdyby był prąd, ten hotel miałby co najmniej 65 gwiazdek].

Na radykalny pragmacentryzm rzutuje także inny rosyjski tekst precedensowy autorstwa Michaiła Żwanieckiego:

- (8) – Иду по одесскому Привозу. Продают семечки. У одной бабки – 10 копеек, у другой – 10 копеек, у третьей, у четвертой. Смотрю, сидит бабка и продает семечки по 20 копеек за стакан. Я спрашиваю: „Почему это вы, гражданочка, продаете семечки по 20 копеек, а другие по 10?”
– Ты что, не понимаешь, что 20 копеек – это больше, чем 10?
[– Jestem na odesskim Przywozie (słynny market). Kobiety sprzedają pestki. Jedna sprzedaje po 10 kopiejek, druga po 10 kopiejek, trzecia, czwarta. Widzę, siedzi kobieta i sprzedaje pestki po 20 kopiejek za szklankę. Pytam: „Dlaczego pani sprzedaje po 20 kopiejek, gdy inne po 10?”
– Nie rozumiesz, że 20 kopiejek to więcej niż 10?]

Kobieta z opowiadania Żwanieckiego nie zastanawia się nad tym, czy cena „20 kopiejek” jest właściwa, czy nie – decyduje to, że cena daje większy zysk. Semantyka więc jest tu zupełnie zmarginalizowana, co stanowi, że mamy do czynienia ze specyficznym symulakrum.

---

⁹ Snobizm językowy jest charakterystyczny dla zjawiska kulturowego, jakim jest „glamur”; według A.A. Curkan (2015: 196), symulakrum tu dominuje nad treścią. Snobistyczny charakter ma także nadużywanie wyrazów obcych, m.in. nazw ekskluzywnych marek w zachowaniach językowych noworuskich (zob. Kikiewicz 2010).

Należy zaznaczyć, że snobizm językowy nie jest równoważny z symulacją semantyczną, gdyż obejmuje także zjawiska formalne. Na przykład dotyczy masowych zapożyczeń we współczesnym języku rosyjskim wyrazów i grup wyrazowych pochodzenia angielskiego, por.: *лимитед эдишн, фьюжен, кантри-мьюзик, прайм-тайм, миддл-класс, джем-сейшн* i in. (zob. Marinowa 2008). Nawet kompozyty – wydawałoby się – rosyjskiego pochodzenia, jak np. nazwa stadionu w Moskwie *Открытие Арена*, stanowią kalki bazujące na wzorach angielskich. Zgodnie z modelem budowy kompozytów języka rosyjskiego szyk wyrazów powinien być odwrotny: *Арена Открытие* (pierwszy człon jako główny, a drugi jako zależny, por.: *завод-гигант* ‘duże, gigantyczne zakłady’).

Zakończenie

Kategoria symulacji, jedna z reprezentujących kulturę postmodernizmu, stanowi zjawisko uniwersalne, występując w różnych sferach ludzkiej działalności: w komunikacji marketingowej, reklamie, *public relations*, dziennikarstwie, a nawet w naukach społecznych i humanistycznych. W różnych sytuacjach kulturowych zachodzą różne uwarunkowania tego procesu: w społeczeństwach Zachodu duży wpływ nań ma kultura postindustrialna, a w szczególności wysoki poziom życia i rozwój technologii (Bell 1980: 500 i n.). W Europie Wschodniej na przejawy kultury postmodernizmu odcisnęły ślad inne czynniki: postkomunizm, postkolonializm, kapitalizm państwowo-klanowy. Skłonność do symulacji stanowi także cechę rosyjskiej tożsamości kulturowej. Determinanty społeczno-polityczne i etniczno-kulturowe znajdują swój wyraz w zachowaniach językowych, a mianowicie w zjawisku symulacji semantycznej, tzn. niewłaściwym, aproksymacyjnym, hiperbolicznym używaniu nazw jako narzędzi snobizmu czy manieryzmu językowego.

Należy zaznaczyć, że snobizm językowy nie jest zjawiskiem specyficznym rosyjskim czy wschodnioeuropejskim – w każdej kulturze można poświadczyć zachowania tego rodzaju. Na przykład można przywołać przysłowiowe wypowiedzenie pana Zagłoby z powieści Henryka Sienkiewicza *Ogniem i mieczem*. Po pojedynku Wołodyjowskiego z Bohunem powiada on dumnie: „Бог да, że jeszcze их дети бѣдем до хршту трzymали, а всешто длатого, że є ś м y B o h u n a u s i e k l i [wyróż. – A.K.]”. Wyrażenie to stało się w Polsce dość

popularne: w ten sposób ironicznie ukazuje się czyjeś dążenie do zawłaszczenia cudzej zasługi.

Za inny przykład mogą posłużyć dysfemizmy kultywowane w polskich dyskursach politycznych, np. *idea jagiellońska*. W artykule autorstwa J. Mioszowskiego czytamy:

Nie możemy stać na stanowisku, że każdy program wielkorosyjski jest imperializmem – natomiast polski program wschodni nie jest żadnym imperializmem, tylko wzniosłą „ideą jagiellońską„ [...] „Idea jagiellońska” tylko dla nas nie ma nic wspólnego z imperializmem, jednak dla Litwinów, Ukraińców i Białorusinów stanowi najczystsza formę polskiego tradycyjnego imperializmu (1974: 3).

W tym przypadku określenie *idea jagiellońska* to przykład transfuzji semantycznej, za pomocą której unika się uznania faktu, że polska polityka wschodnia miała w pewnym okresie charakter ekspansywny (w stosunku do narodów Europy Wschodniej).

Mimo powyższych uwag należy przyznać, że zebrany i częściowo przeanalizowany w tym artykule materiał źródłowy wskazuje na to, że w środowisku Europy Wschodniej, zwłaszcza w Rosji, symulacja semantyczna stanowi zjawisko szczególnie spotęgowane.

Literatura

- Andriejew A. [= Андреев А.], 2015, *О чем мечтают в России?*, „Przegląd Wschodnioeuropejski”, VI/1, s. 73–80.
- Baudrillard J., 1988, *Selected writings*, Stanford.
- Bell D., 1980, *The social framework of the information society. – The Microelectronics Revolution: The Complete Guide to the New Technology and Its Impact on Society*, ed. T. Forester, Cambridge, s. 500–549.
- Clark E.V., 1977, *Universal Categories: on the Semantics of Classifiers and Children’s Early Word Meanings. – Linguistic Studies offered to Joseph Greenberg: On the occasion of His Sixtieth Birthday*, ed. A. Juilland, Saratoga/California, s. 449–462.
- Curkan A.A. [= Цуркан А.А.], 2015, *Феномен гламура: природа и сущность*, „Вестник Воронежского государственного университета”, 4/18, s. 194–200.
- Czaadajew P.J. [= Чаадаев П.Я.], 2017, *Философические письма, адресованные даме*, Москва [źródło w internecie: https://royallib.com/book/chaadaev_pyotr/filosoficheskie_pisma.html].
- Fleischer M., 2005, *Obserwator trzeciego stopnia. O rozsądnym konstruktywizmie*, Wrocław.

- Gajda S., 2012, *Słowiańskie style narodowe. – Z polskich studiów slawistycznych. XII: Językoznawstwo*, red. M. Korytkowska, Warszawa, s. 37–44.
- Genis A. [= Генис А.], 2017, *Право на правду*. URL: <https://www.svoboda.org/a/28726696.html> (dostęp w dniu 16.09.2017).
- Handke K., 2008, *Socjologia języka*, Warszawa.
- Heslot N., 2001, *Nietzsche's Tone. A Philologist's Answer to the Rise of Linguistics*, „Beiträge zur Geschichte der Sprachwissenschaft”, 11, S. 89–116.
- Ilnicki M., 2012, *Transformacja kapitalizmu oligarchicznego w Rosji w kapitalizm państwowo-klanowy w latach 2000–2012*, „Społeczeństwo i Edukacja”, 2, s. 571–591.
- Kiklewicz, A., 2009, *Funkcjonalno-komunikacyjne aspekty teorii metafory*, „Poradnik Językowy”, 3, s. 53–67.
- Kiklewicz, A., 2010, *Funkcjonowanie nazw własnych w języku potocznym noworuskich*, „Acta Neophilologica”, XII, s. 5–16.
- Kiklewicz A., 2012, *Czwarte królestwo. Język a kontekst w dyskursach współczesności*, Warszawa.
- Kiklewicz A., 2014, *Koncert wiolonczelowy Beethovena... Prawda a nominacja leksykalna. – Oblicza prawdy w filozofii, kulturze, języku*, red. A. Kiklewicz, E. Starzyńska-Kościuszko, Olsztyn, s. 125–148.
- Kiklewicz A., 2015a, *Infantylnizm semantyczny w dyskursach publicznych*, „Zeszyty Prasoznawcze”, 58/4, s. 763–794.
- Kiklewicz A., 2015b, *Политическая пропаганда в современных российских СМИ: эпистемологический аспект*, „Przegląd Wschodnioeuropejski”, VI/2, s. 179–199.
- Kiklewicz A., 2015c, *Styl jako kategoria lingwistyki międzykulturowej*, „Stylistyka”, XXIV, s. 7–28.
- Kiklewicz A., Prokopczuk K., 2011, *Marken- und Produktennamen in der neuen russischen Literatur (am Beispiel der Romane von Oksana Robski). – Chrematonimia jako fenomen współczesności*, red. M. Biolik, J. Duma, Olsztyn, s. 371–392.
- Kiklewicz A., Wilczewski M., 2011, *Współczesna lingwistyka kulturowa: zagadnienia dyskusyjne (na marginesie monografii Jerzego Bartmińskiego Aspects of Cognitive Ethnolinguistics)*, „Biuletyn PTJ”, LXVII, s. 164–178.
- Krasnych W.W. [= Красных В.В.], 2012, *Культурная идентификация и самоидентификация: взгляд филолога. – Межэтническое общение: контакты и конфликты*, red. Н.В. Уфимцева, Москва, s. 16–28.
- Kuczyński M., 2004, *Transfuzja semantyczna jednostek leksykalnych a rola mediów. – Aspekty współczesnych dyskursów*, red. P.P. Chruszczewski, Kraków, s. 161–182.
- Lassan E. [= Лассан Э.], 2009a, *Время лузеров*, „Respectus Philologicus”, 16/21, s. 21–34.
- Lassan E. [= Лассан Э.], 2009b, *Дискурс лузерства: русские вариации. – Психолингвистические аспекты изучения речевой деятельности*. Вып. 7, Екатеринбург, s. 130–146.

- Lichaczow D. [= Лихачев Д.], 2014, *Заметки о русском*, Москва.
- Łabuszewska A., 2008a, *Czy Gdańsk leży dziś na Kaukazie*, „Tygodnik Powszechny” 2008 z 17 VIII.
- Łabuszewska A., 2008b, *Sezon na jastrzębie*, „Tygodnik Powszechny” 2008 z 24 VIII.
- Marinowa E.W. [= Маринова Е.В.], 2008, *Иноязычные слова в русской речи конца XX – начала XXI в.: проблемы освоения и функционирования*, Москва.
- Masłowa W.A. [= Маслова В.А.], 2004, *Когнитивная лингвистика*, Минск.
- Mazur-Matusiewicz E. [= Мазур-Матусевич Е.], 2013, *Петербург как азиатский город*, „Электронный Философский журнал. Vox/Голос”, XIV; <http://vox-journal.org> (dostęp w dniu 01.10.2017).
- Mieczkowska N.B. [= Мечковская Н. Б.], 2010, *Когнитивная лингвистика в СНГ: разнообразие программ и методологические коллизии*. – *Die slavischen Sprachen im Licht der kognitiven Linguistik*, Hrsg. T. Anstatt, B. Norman, Wiesbaden, s. 13–36.
- Mieroszewski J., 1974, *Rosyjski kompleks polski i obszar ULB*, „Kultura”, 9, s. 3–14.
- Mirchandani R., 2005, *Postmodernism and Sociology: From the Epistemological to the Empirical*, „Sociological Theory”, 23/1, s. 86–115.
- Możejko M.A. [= Можейко М.А.], 2001, *Симулякр. – Постмодернизм. Энциклопедия*, ред. А.А. Грицанов, М.А. Можейко, Минск, s. 727–729.
- Ożóg K., 2008, *Uwagi o języku polskiej polityki po roku 1989*, „Poradnik Językowy”, 8, s. 16–36.
- Riesman D., 2011, *Samotny tłum*, Kraków.
- Siergiejewa A.W. [= Сергеева А.В.], 2004, *Русские. Стереотипы поведения, традиции, ментальность*, Москва.
- Skalski T., 2002, *Sprawcza funkcja języka. Z zagadnień naturalizacji umysłu i języka*, Łódź.
- Stiepanow J.S. [= Степанов Ю.С.], 2001, *Константы: словарь русской культуры*, Москва.
- Stiepanow J.S. [= Степанов Ю.С.], 2007, *Концепты. Тонкая пленка цивилизации*, Москва.
- Stiernin I.A. [= Стернин И.А.], 2004, *Основные особенности русской коммуникативной культуры*. – *Człowiek – świadomość – komunikacja – Internet*, red. L. Szyplewicz, Warszawa, s. 32–55.
- Szymanek K., 2008, *Sztuka argumentacji. Słownik terminologiczny*, Warszawa.
- Winokurow W., Woroncowa M. [= Винокуров В., Воронцова М.], 2017, *Постколониальный дискурс и посттравматический синдром: „sensory pain” и „suffering pain”*, „Философия и культура”, 2/48, s. 146–152.
- Zaluzniak A.A., Lewontina I.B., Szmielow A.D. [= Зализняк А.А. Левонтина И.Б., Шмелев А.Д.], 2005, *Ключевые идеи русской научной картины мира*, Москва.

Zimmermann K., 2006, *Wilhelm von Humboldts Verstehens- und Wortbegriff. Eine konstruktivische Sprachtheorie avant la lettre*, „Beiträge zur Geschichte der Sprachwissenschaft”, 16, s. 263–284.

Semantic simulation as the feature of the national style

The author considers the problem of language identity in perspective of its determination by social and cultural factors. In the context of contemporary Eastern Europe (especially Russia), the following factors are taken into consideration: postmodernism, postcommunism, postcolonialism, and state-clan capitalism. The author writes about the paradigm of the simulation as a characteristic of the Russian national identity. Simulation is carried out in the regular use of approximate and non-adequate names, not only in marketing communication, politics and journalism, but also in the sphere of social sciences and the humanities. The author has analyzed some specific cases of aberrative nomination, such as an ‘extramural scientific conference’, ‘university’ or ‘cognitive linguistics’.

Keywords: *language identity, lexical nomination, simulation, manipulation, persuasion, Russian language*